Оценка функционального состояния студенток проводилась в апреле 2016 г. и в мае 2019 гг. в ГомГМУ, на базе кафедры физического воспитания и спорта. В данном исследовании принимали участие 100 девушек 1 курса 2016–2017 и 1 курса 2018–2019 учебных годов обучения основного отделения ГомГМУ.

На основе полученных данных после проведения двух исследований по тесту Кверга были отмечены следующие показатели [3].

Так, «отличный» результат индекса Кверга составил 11 девушек на 1 курсе 2016–2017 учебного года и 38 студенток 1 курса 2018–2019 учебного года. Показатель «хороший» составил 7 и 8 девушек соответственно. «Удовлетворительный» результат соответствовал 9 и 16 студенткам на 1 курсах 2016–2017 и 2018–2019 учебных годов. Показатель «неудовлетворительный» значительно улучшился и составил 69 и 38 девушек соответственно (рисунок 1).

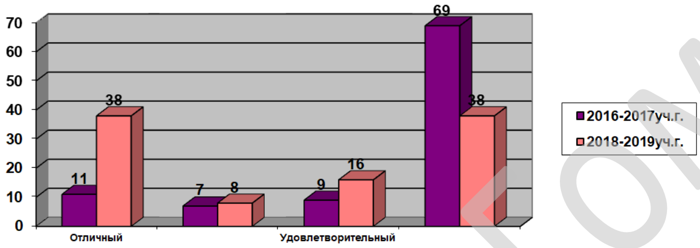

Рисунок 1 — Показатели индекса Кверга у студенток 1 курсов 2016–2017 и 2018–2019 учебных годов ГомГМУ

Выводы

Таким образом, по результатам проведенного исследования можно сделать вывод, что показатели индекса Кверга значительно улучшились. «Отличный» показатель составил 11 % на 1 курсе 2016–2017 учебного года и 38 % студенток на 1 курсе 2018–2019 учебного года, 7 и 8 % девушек соответственно имеют «хороший» показатель, 9 и 16 % студенток соответственно имеют «удовлетворительный» показатель и «неудовлетворительный» показатель индекса Кверга составил 69 и 38 % девушек на 1 курсах 2016–2017 и 2018–2019 учебных годов.

При построении учебных занятий по физической культуре необходимо учитывать полученные данные по тесту Кверга. Как видно по результатам, «неудовлетворительный» показатель значительно снизился, поэтому, для тренировки сердечно-сосудистой системы, в учебные занятия по физической культуре необходимо включать средства и методы, направленные на развитие общей и специальной выносливости, постепенно вводя скоростно-силовые и прыжковые упражнения с обязательным контролем ЧСС до и после выполнения физических нагрузок.

ЛИТЕРАТУРА

1. *Окороков, А. Н.* Диагностика болезней внутренних органов: Диагностика болезней сердца и сосудов / А. Н. Окороков. — М.: Мед. лит., 2002. — С. 20–25.

2. *Новик, Г. В.* Теоретические аспекты физической культуры в высшем учебном заведении: метод. рекомендации: в 4 ч. / Г. В. Новик, Н. В. Карташева, Т. Ф. Геркусова. — Гомель, 2007. — Ч. 2. — С. 14–18.

3. *Минковская, З. Г.* Использование теста Кверга для оценки здоровья, тренированности и функционального состояния сердечно-сосудистой системы / З. Г. Минковская, О. П. Азимок // Актуальные проблемы медицины: сб. науч. ст. Респ. науч.-практ. конф. и 26-я итоговая научная сессия Гомельского государственного медицинского университета, Гомель, 03–04 нояб. 2016 г.: в 4 т. — Гомель: ГомГМУ, 2016. — Т. 3. — С 25–28.

УДК 78+82-1(476)(098)

МУЗЫЧНА-ПАЭТЫЧНАЯ ТВОРЧАСЦЬ БЕЛАРУСІ (КАРОТКІ ЭКСКУРС У ГІСТОРЫЮ)

Бароўская І. А.

Репозиторий ГомГМУ

Установа адукацыі
“Гомельскі дзяржаўны медыцынскі ўніверсітэт”
г. Гомель, Рэспубліка Беларусь

Уводзіны

Цяжкія гістарычныя ўмовы фарміравання беларускай народнасці не маглі не запаволіць ходу развіцця яе прафесійнай культуры. Аднак прыродная таленавітасць беларусаў дапамагла ў гэты перыяд стварыць творы непераходзячай каштоўнасці. Немалую ролю ў гэтым адыграла багатая духоўная спадчына, значнае месца ў якой займала музычная народная творчасць Беларусі.

Мэта

Даследаваць асноўныя накірункі развіцця музычна-паэтычнай творчасці беларусаў.

Метады даследвання

Даследчы, апісальны, аналітычны.

Вынікі даследвання і іх абмеркаванне

Унікальным дасягненнем культуры ў мастацкім бытаванні беларусаў у свеце, як вынік працяглага, шматвекавога працэсу развіцця мастацкага слова і музыкі выступае беларуская песенная лірыка. Наша паэзія на працягу амаль стагоддзя заставалася напаўфальклорнай, а таму адной з найбольш сур’ёзных школ паэтычнага майстэрства для яе заставалася народная. Спрыяла гэтаму традыцыйнае бытаванне песні ў дзвюх асноўных разнавіднасцях: народнай і літаратурнай (прафесійнай). Згадаем творчую практыку Яна Чачота, у апошнім томе “Вясковых песень” якога цяжка вызначыць, дзе запісы народных першаўзораў, а дзе аўтарскія песні Яна з-пад Мышы.

Зараджэнне музычна-паэтычнай творчасці беларусаў пачынаецца задоўга да XIX ст., яшчэ ў XII–XIV ст. вызначаецца адзін з самых ранніх помнікаў айчыннага мастацтва — збор харавых і сольных песняспеваў “Хваласпевы ў гонар Еўфрасінні Полацкай”, які быў складзены якраз у час напісання славутага гімна “Багародзіца” — напрацягу XII–XIV ст. і разам працягвалі ўдасканальваца ў XVI–XVII ст.

У нас на Беларусі ёсць цікавы гурт сярэднявечнай беларускай музыкі пад добра вядомай назвай “Стары Ольса” (назва паходзіць ад ручая ў заходняй Магілёўшчыне) пад кіраўніцтвам Зміцера Сасноўскага (нашага земляка), які вырашыў рэканструяваць музычныя традыцыі нашых продкаў часоў Сярэднявечча, калі беларускія землі ўваходзілі ў склад Вялікага Княства Літоўскага. На думку даследчыкаў, у гэты час быў створаны ўнікальны сінтэз беларускай народнай і прыдворнай музыкі з еўрапейскімі традыцыямі.

У рэпертуар “Стары Ольса” ўваходзяць беларускія народныя балады і ваярскія песні, беларускія народныя танцы, творы беларускіх кампазітараў эпохі Рэнесансу, кампазіцыі з беларускіх зборнікаў прыдворнай музыкі (“Полацкі сшытак”, “Віленскі сшытак”), беларускія канты XVI стагоддзя, а таксама еўрапейскія папулярныя мелодыі эпохі Сярэднявечча і Рэнесансу. Для выканання выкарыстоўваюцца максімальна дакладныя копіі (па выгляду, тэхналогіі, сыравіне) старажытных беларускіх інструментаў — дуды (валынкі), ліры, гусляў, свірэлі,варгана, акурыны, сурмы, берасцяной трубы, барабана. Паколькі гурт выконвае і еўрапейскую музыку, то гучанне ўласна нацыянальных інструментаў значна ўзбагачаецца і мелодыкай агульнаеўрапейскіх сярэднявечных інструментаў — лютняў, флейтаў, мандалін, арабскага барабана. Працэс узнаўлення інструментаў пастаўлены на навуковы ўзровень — гурт супрацоўнічае з музычна-даследчымі цэнтрамі, майстрамі старадаўніх інструментаў.

Адзін з твораў рэпертуара — гімн “Багародзіца”, які ў XV–XVI ст. стаў для палякаў народным гімнам — “песняй Айчыны” (Patrium carmen). Калі, дзе і кім напісаны гэты твор застаецца нявысветленым. Але шмат акалічнасцяў дазваляюць

Рэпазіторый ГомДМУ

выказаць меркаванне, што, як мінімум, тэкст "Багародзіцы" напісаны аўтарам з беларускіх земляў [1, с. 30].

"Багародзіца" мае выразныя аналогіі не толькі са старабеларускай літаратурай, але і з беларускай музычна-паэтычнай творчасцю тых часоў. Зм. Сасноўскі адзначае ідэйнае, вобразнае і нават музычнае падабенства гімна "Багародзіца" са зборнікам "Хваласпевы ў гонар Ефрасінні Полацкай".

У свецкай музыцы XVI–XVIII ст. найбольш характэрным жанрам быў кант: шматгалосая песня свецкага зместу. Разнастайныя па сваёй тэматыцы (філасофскія, павучальныя, пакаяльныя, жартоўныя, лірычныя, сатырычныя), канты набылі шырокае распаўсюджанне на Беларусі, Украіне і Расіі.

Значнае месца ў жыцці насельніцтва Беларусі займала царкоўная музыка. Да нашых часоў захаваліся помнікі праваслаўнай музыкі — "царкоўных гімнаў", ірмалоі XVI–XVIII ст. (Супрасльскі, Віцебскі, Жыровіцкі, Слуцкі, Мірскі і інш.).

Больш за чатыры стагоддзі таму ў Нясвіжскай друкарні быў надрукаваны "Канцыянал" — адзін з першых на Беларусі нотных зборнікаў, які змяшчаў больш за сотню песень (кантаў) з прыкладзенымі да іх нотамі. На Беларусі канты набылі ярка выяўленыя нацыянальныя рысы дзякуючы спалучэнню з традыцыйнай народнай музыкай. Вылучаюць свецкія канты (уласна канты) і рэлігійныя (псалмы). У XVII–XVIII ст. большасць свецкіх кантаў на Беларусі мела любоўна-лірычны змест — пра каханне, сустрэчы, смутак у разлуцы, здраду, супрацьдзеяне бацькоў і інш. Большасць кантаў стваралася на страбеларускай мове з адхіленнямі ў царкоўнаславянскую і польскую. Прагрэсіўная роля Беларусі ў пашырэнні новай дэмакратычнай музычнай плыні невыпадковая: рост гарадоў у XVI ст. спрыяў развіццю разнастайных прафесійных рамёстваў, у тым ліку і музычнага. Таму раней за іншыя краіны Усходняй Еўропы канты набылі папулярнасць менавіта ў беларускіх гарадах. Такі росквіт кантавага жанру паўплываў на тое, што шмат беларускіх паводле мовы і матываў песняў трапіла ў замежныя зборнікі XVIII ст. ("Варшаўскі зборнік", розныя маскоўскія зборнікі).

Заключэнне

Музычна-паэтычная творчасць Беларусі пачынае сваё развіццё з XII ст. ў такіх жанрах, як хваласпевы, гімны, канты, ірмалоі. У XVI–XVIII ст. Беларусь была цэнтрам кантавай культуры Ўсходняй Еўропы. Беларуская песенная (прафесійная) лірыка пачынаецца з твораў Яна Чачота. І не толькі таму, што ён адкрыў свету скарбы беларускай народнай песні, але і таму, што менавіта ён сфармуляваў асноўныя законы і прынцыпы, згодна якіх і павінна была з'явіцца і развівацца нацыянальная прафесійная песня: песня як жанр адыгрывае выключную ролю ў фарміраванні менталітэта народа — «самае багатае будзе жніва песень, якія дадуць магчымасць пазнаць іх тонкія, прыгожыя, нават далікатныя і глыбокія пачуцці» [2, с. 171]. Ян Чачот, па сутнасці, вызначыў тыя прыёмы і мастацкія прынцыпы, якія стануць лёсавызначальнымі для прафесійнай песні, бо жыццядзейнасць іх сцвердзіў не толькі як фалькларыст, але і як паэт-практык. І зрабіў усё на высокім эстэтычным узроўні: яго песні зацікавілі і на шмат якія тэксты напісаў музыку славуты беларускі кампазітар Станіслаў Манюшка, "які вярнуўся на Беларусь з думкаю стварыць песні ў народным духу... Таму Чачотавы "Сялянскія песенькі" з'явіліся вельмі дарэчы. Паэт і кампазітар быццам ішлі насустрач адзін аднаму" [3, с.73].

ЛІТАРАТУРА

1. *Сасноўскі, З.* Гісторыя Беларускіх музычных уплываў / З. Сасноўскі. — Мінск: Медысонт, 2009. — 140 с.
2. *Чачот, Я.* Наваградскі замак: Творы / Я. Чачот. — Мінск: Беларуская энцыклапедыя, 1989. — 320 с.
3. *Скарабагатаў, В.* Зайгралі спадчыны куранты / В. Скарабагатаў. — Мінск: Беларусь, 1998. — 138 с.

УДК 811.161.1′06′276.6:378-057.875

ПРОЦЕСС ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ СТУДЕНТОВ-МЕДИКОВ УСТНОЙ МОНОЛОГИЧЕСКОЙ РЕЧИ В УЧЕБНО-ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ СФЕРЕ ОБЩЕНИЯ